

ORIJINAL ARTICLE / ORIJİNAL MAKALE

Adölesanlar arasında internet bağımlılığı prevalansı ve etkili faktörler:

Erzurum ili örneği

Prevalence of internet addiction among adolescents and effective factors:

The case of Erzurum province

 Edanur Köyceğiz¹

 Serhat Vançelik²

 Sinan Yılmaz³

¹Uzm. Dr., Erzurum İl Sağlık Müdürlüğü, Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığı, Erzurum, Türkiye

²Prof. Dr., Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye

³Dr. Öğr. Üyesi, Atatürk Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Erzurum, Türkiye

Geliş Tarihi: 07.07.2021, **Kabul Tarihi:** 18.09.2022

Öz

Amaç: Adölesan çağın özellikleri göz önüne alındığında adölesanların internetin olumsuz etkilerine karşı savunmasız ve internet bağımlılığı açısından oldukça duyarlı bir grup oldukları bilinmektedir. Bu çalışmada, adölesanların internet bağımlılığı düzeylerinin ve etkili faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Kesitsel nitelikteki bu çalışmaya, Erzurum il merkezi ortaöğretim kurumlarında öğrenim gören 798 öğrenci katıldı. Çalışma verilerinin toplanmasında kişisel bilgi formu ve Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği kullanıldı.

Bulgular: Çalışmada adölesanların %18.9'u (K: %20.6, E: %17.1) patolojik internet kullanıcısıydı. Katılımcılar interneti en sık film/video vb. izleme (%16.9), sosyal medya (%16.1) ve eğitim ve/veya araştırma (%15.6) amaçlı kullanıyordu. Sigara içen öğrencilerde (%17.0) internet bağımlılığı anlamlı düzeyde yüksekti ($p<0.001$).

Sonuç: Yaklaşık her beş öğrenciden birinin patolojik düzeyde internet kullanıcısı olarak saptanması, adölesanlarda önemli bir halk sağlığı sorunu olduğuna işaret etmektedir. İnternet bağımlılığı düzeylerinin ve belirleyicilerinin kapsamlı çalışmalar ile ortaya konulması, etkili müdahalelerin belirlenmesinde önemlidir.

Anahtar Kelimeler: İnternet Bağımlılığı, Adölesanlar, Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği, Öğrenciler

Sorumlu Yazar: Uzm. Dr. Edanur KÖYCEĞİZ, Erzurum İl Sağlık Müdürlüğü, Halk Sağlığı Hizmetleri Başkanlığı, Erzurum, Türkiye. **E mail:** Edanur_MD@hotmail.com, **Telefon:** +90 532 120 61 09.

Nasıl Atıf Yapılmalı: Köyceğiz E., Vançelik S., Yılmaz S., Adölesanlar arasında internet bağımlılığı prevalansı ve etkili faktörler: Erzurum ili örneği. Turk J Public Health 2022;20(3):294-304.

©Copyright 2022 by the Association of Public Health Specialist (<https://hasuder.org.tr>)
Turkish Journal of Public Health published by Cetus Publishing.

Turk J Public Health 2022 Open Access <http://dergipark.org.tr/tjph/>.

This article is distributed under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International License.

Abstract

Objective: Considering the characteristics of the adolescent age, it is known that adolescents are vulnerable to the negative effects of the internet and are highly susceptible to internet addiction. In this study, it was aimed to determine the internet addiction levels of adolescents and effective factors.

Method: The 798 students in secondary schools in Erzurum city center participated in this cross-sectional study. Personal information form and Young Internet Addiction Scale were used to collect study data.

Results: In the study, 18.9% of the adolescents (F: 20.6%, M: 17.1%) were pathological internet users. Participants use the internet most often to film / video, etc. used for monitoring (16.9%), social media (16.1%) and education and/or research (15.6%). Internet addiction was significantly higher in smokers (17.0%) ($p<0.001$).

Conclusion: The fact that approximately one out of every five students is found to be a pathological internet user indicates that is an important public health problem in adolescents. It is important to reveal the levels and determinants of Internet addiction through comprehensive studies in determining effective interventions.

Keywords: Internet Addiction, Adolescents, Young Internet Addiction Scale, Students

GİRİŞ

İnternet hayatın her alanında hız, kolaylık ve esneklik sağlamaktadır. Günümüzde insanlar iletişim-haberleşme, araştırma, bilgi kaynaklarına erişim, gündem takibi, alışveriş ve bankacılık işlemleri gibi birçok işlerini internet üzerinden yürütmeye başlamıştır.¹ Fakat internetin faydalı yönleri olmasının yanısıra kontrolsüz ve aşırı kullanımına bağlı sağlık üzerinde birtakım olumsuz sonuçları da olduğu bilinmektedir.² Uzun süreli internet kullanımının yol açtığı sorunlar üç grupta ele alınabilir. Birincisi beden sağlığı ile ilgili problemler (gözlerde batma ve yanma hissi, görmede bulanıklık,

postürde bozulma, baş ağrısı, boyun ve sırt ağrıları, ellerde uyuşukluk ve karıncalanma, halsizlik, uykusuzluk), ikincisi psikolojik ve sosyal problemler (akademik başarıda düşme, aile ve arkadaşlık ilişkilerinde bozulma, sosyal izolasyon, duygu durum değişiklikleri, zamanı etkin kullanamama), üçüncüsü ise sağlık davranışı değişiklikleridir (öğün atlama, sağlıksız beslenme, fiziksel aktivite azlığı, kilo problemleri, sağlık problemleri ortaya çıktığında tıbbi destek almaya karşı isteksizlik, stres azaltıcı mekanizmalar geliştirmekte motivasyon kaybı)³⁻⁶. Günümüzde olumsuz sonuçların bilinmesine rağmen internet kullanımını sonlandırma veya sınırlandırma iradesi gösterememe

bağımlılıkla ilişkilendirilmekte⁷⁻¹⁰ ve birçok ülkede internet bağımlılığı önemli bir halk sağlığı sorunu olarak ele alınmaktadır.²

Günümüzde dünya nüfusunun yarısından fazlası internet kullanıcısıdır.¹¹ Türkiye’de de internet kullanım oranı yüksektir. Uluslararası dijital verilere göre Türkiye’de internet kullanım oranı %74.0 olup dünyada 32. sırada bulunmaktadır.¹² Bu oran 65-74 yaş grubunda %19.8 iken, 16-24 yaş aralığındaki gençlerde %90.8’dir.¹³ Bilgisayar ve interneti yoğun şekilde kullanan, haberleşme, bilim ve iletişim olanaklarından yararlanmasının yanında internet üzerinden oyun oynayarak, sohbetlere ve sanal topluluklara katılarak sosyalleşen genç bireyler, internetin olumsuz etkilerine karşı oldukça savunmasızdır.¹⁴ Adölesanlar, yaygın internet kullanımı ve içinde buldukları hassas dönem nedeniyle internet bağımlılığı konusunda ele alınması gereken grupların başında gelmektedir.

Bu çalışmada, Erzurum ilinde adölesanların internet bağımlılığı düzeylerinin saptanması ve etkili faktörlerin ortaya konulması amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Kesitsel nitelikte planlanan çalışmanın evreni, Erzurum ili üç merkez ilçesinde öğrenim gören 23794 ortaöğretim öğrencisinden oluşuyordu. Çalışmanın örnekleme, %15 düzeltme ile 804 kişi (prevalans %14¹⁵⁻²¹, hata payı %4, desen etkisi 2, güven düzeyi %97) olarak hesaplandı. Her ilçe için çalışmaya alınacak öğrenci sayıları, aynı kategoride ilgili ilçede öğrenim gören toplam öğrenci sayısına göre ağırlıklandırılarak belirlendi (Yakutiye: 418, Palandöken: 297, Aziziye: 89). İlçeler için hesaplanan öğrenci sayıları sınıf ve cinsiyete göre tabakalandırıldı. İlçelerde 36 ortaöğretim okulunun 18’i Yakutiye’de, 13’ü Palandöken’de, 5’i ise Aziziye ilçesinde bulunmaktaydı. Çalışmanın toplam okul sayısının %25’inde (Yakutiye: 5, Palandöken: 3, Aziziye: 1) yürütülmesi planlandı. Çalışmaya dahil edilecek okullar, sınıflar ve şubeler her ilçe için basit rastgele yöntemle belirlendi. Her şube için örnekleme çıkacak öğrenciler sınıf listelerinden sistematik örnekleme yöntemi ile saptandı. Hesaplanan toplam örneklem sayılarının ilçelerde sınıf ve cinsiyete göre dağılımı Tablo 1’de sunuldu.

Tablo 1. İlçelerde Sınıflara Göre Örnekleme Çıkan Öğrenci Sayılarının Dağılımı

İlçeler	9. sınıf		10. sınıf		11. sınıf		12. sınıf		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Yakutiye	126	30.3	104	24.8	96	22.9	92	22.0	418	52.0
Palandöken	78	26.4	80	26.9	71	23.9	68	22.8	297	37.0
Aziziye	38	42.7	19	21.3	17	19.1	15	16.9	89	11.0
Toplam	242	30.1	203	25.2	184	22.9	175	21.8	804	100.0

Araştırmanın etik (Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu 13.02.2019-01/61) ve idari izinleri (19.11.2019/E.22914402) alındı.

Çalışma Temmuz 2018 ve Eylül 2020 tarihleri arasında yürütüldü. STROBE kriterlerine uygun olarak hazırlanan çalışmada iki bölümlü bir veri toplama aracı kullanıldı. Veri

toplama aracının ilk bölümü, sosyodemografik özellikler ve internet bağımlılığında etkili faktörleri sorgulayan 30 maddelik Kişisel Bilgi Formu'ndan, ikinci bölümünü ise Türkiye'de geçerlilik/güvenirlilik çalışması Bayraktar²² tarafından yapılan Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği (YİBÖ)'nden oluşuyordu. YİBÖ, 0 ile 5 arasında puanlanan (Hiçbir zaman=0, Nadiren=1, Arada sırada=2, Çoğunlukla=3, Çok sık=4, Sürekli=5) 20 madde içeriyordu. Ölçekten alınabilecek toplam puan 20-100 arasında değişmekte; 80 ve üzeri puanlar "bağımlı", 50-79 arası puanlar "muhtemel bağımlı", 50'nin altındaki puanlar ise "bağımlı değil" olarak gruplandırılmaktaydı. Toplam ölçek puanı 50'nin altında olanlar normal internet kullanıcısı (NİK), 50 ve üzerinde olanlar ise patolojik internet kullanıcısı (PİK) olarak tanımlandı.^{8,22}

Çalışma verileri SPSS 24 paket programında analiz edildi. Numerik değişkenlerin normal dağılıma uygunluğu Kolmogrov-Smirnov testi, çarpıklık ve basıklık için hesaplanan z değerleri ve grafikleme yöntemleri ile araştırıldı. Numerik değişkenler ortalama standart sapma, ortanca ve çeyreklikler, kategorik değişkenler ise sayı ve yüzde olarak sunuldu. Analizlerde kategorik değişkenler için ki kare, numerik değişkenler arasındaki ilişkilerin araştırılmasında Sperman korelasyon analizi kullanıldı. Öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyini etkileyen bağımsız risk faktörlerini belirlemek amacıyla binary lojistik regresyon analizi uygulandı. Regresyon analizinde bağımlı değişken olarak internet bağımlılığı düzeyi kullanıldı. Modele girmeye aday bağımsız değişkenler tek değişkenli regresyon analizi ile belirlendi. Binary lojistik regresyon analizi Backward LR yöntemi ile gerçekleştirildi. Tüm analizlerde $p < 0.05$ olduğunda sonuçlar anlamlı kabul edildi.

Turk J Public Health 2022;20(3)

BULGULAR

Katılımcıların yaş ortalaması 15.9 ± 1.3 yıl ve %53.0'ı ($n=423$) kadın idi. Cinsiyete göre öğrencilerin yaş dağılımları benzerdi ($p=0.073$).

Öğrenciler, günlük ortalama 3.3 ± 2.5 saatini internette geçiriyordu. İnterneti öğrencilerin %16.9'u film/video izleme, %16.1'i sosyal medya, %15.6'sı eğitim/araştırma, %14.6'sı iletişim ve/veya sohbet, %14.5'i müzik dinleme, %9.5'i oyun oynama, %6.4'ü alışveriş yapma, %6.4'ü haber ve/veya spor etkinliği takibi amacıyla kullandığını bildirmişti. Katılımcıların %74.7'si gece yarısından sonra uyuyordu ve günlük ortalama uyku süresi 6.77 ± 1.27 saat idi. Öğrencilerin %40.1'i internet kullanımına bağlı sorunlar yaşadığını belirtmişti. Bu öğrencilerin %34.6'sı uyku bozuklukları, %26.8'i göz ve görme ile ilgili problemler, %21.1'i psikolojik sorunlar ve %17.5'i fiziksel problemler yaşadığını ifade etmişti.

Çalışmaya katılan öğrencilerin %2.1'i internet bağımlısı ve %16.8'i muhtemel internet bağımlısı olup toplamda %18.9'u YİBÖ'den en az 50 puan alarak problemlili internet kullanıcısı kategorisine girdi.

Cinsiyet, aylık gelir, anne ve babanın gelir getiren bir işte çalışma durumlarına göre öğrencilerin internet kullanım düzeyleri benzer dağılıyordu ($p > 0.05$). Bununla beraber, sigara içme, aile ilişkilerini tanımlama, kendisine ait cep telefonu bulunma, ikametinde internet erişimi bulunma, internet kullanımına bağlı problem yaşama ve gece yarısından sonra uyuma durumlarına göre öğrencilerin internet bağımlılığı düzeyleri anlamlı düzeyde farklı dağılıyordu ($p < 0.05$) (Tablo 2).

Ayrıca, öğrencilerin günlük ortalama uyku süresi ile YİBÖ puanları arasında da anlamlı, negatif yönlü ve zayıf düzeyli bir ilişki vardı ($r=-0.102$, $p=0.004$).

Tablo 2. Katılımcıların Bazı Özelliklerine Göre İnternet Kullanım Düzeylerinin Dağılımı

Özellikler	İnternet Kullanım Düzeyi					
		NİK		PİK		İstatistik
		n	%	n	%	
Cinsiyet	Kadın	336	79.4	87	20.6	$X^2=1.588$
	Erkek	311	82.9	64	17.1	$p=0.208$
Aylık Gelir	Düşük	127	80.9	30	19.1	$X^2=0.083$ $p=0.959$
	Orta	410	81.3	94	18.7	
	Yüksek	110	80.3	27	19.7	
Annenin çalışma durumu	Çalışıyor	74	76.3	23	23.7	$X^2=1.736$
	Çalışmıyor	569	81.9	126	18.1	$p=0.188$
Babanın çalışma durumu	Çalışıyor	622	80.9	147	19.1	$X^2=0.532$
	Çalışmıyor	11	84.6	2	15.4	$p=0.595$
Sigara içme durumu	Evet	100	73.5	36	26.5	$X^2=6.088$
	Hayır	547	82.6	115	17.4	$p=0.014$
Aile ilişkileri	İyi	496	83.9	95	16.1	$X^2=12.409$ $p=0.002$
	Orta	136	73.5	49	26.5	
	Kötü	15	68.2	7	31.8	
Yatma vakti	Gece yarısından önce	148	73.3	54	26.7	$X^2=10.754$
	Gece yarısından sonra	499	83.7	97	16.3	$p=0.001$
İkametinde internet erişimi	Var	471	79.4	122	20.6	$X^2=4.102$
	Yok	176	85.9	29	14.1	$p=0.043$
İnternet kullanımına bağlı problem yaşama	Evet	216	67.5	104	32.5	$X^2=64.195$
	Hayır	431	90.2	47	9.8	$p<0.001$
Kendisine ait cep telefonu	Var	509	79.0	135	21.0	$X^2=9.056$
	Yok	138	89.6	16	10.4	$p=0.003$

Çalışmaya katılan öğrencilerde internet bağımlılığı üzerine etkili risk faktörlerini belirlemek üzere binary lojistik regresyon analizi uygulandı. Final modelde günlük ortalama internet kullanım süresi, öğrencinin

kendisine ait cep telefonu olması ve kötü aile ilişkileri internet bağımlılığı düzeyini etkileyen bağımsız risk faktörleri olarak belirlendi ($p<0.05$, Tablo 3).

Tablo 3. Lojistik Regresyon Modeline Dahil Edilen Değişkenlerin OR ve Anlamlılık Düzeyleri

Modele Dahil Edilen Bağımsız Değişkenler	GA (%95)			P değeri
	OR	Alt	Üst	
Günlük ortalama internet kullanım süresi	1.4	1.3	1.5	<0.001
Kendisine ait cep telefonu bulunma durumu (var)	1.9	1.0	3.4	0.035
Aile ilişkilerini tanımlama (kötü)	1.9	1.2	2.9	0.003

Nagelkerke R^2 :0.181, Hosmer and Lemeshow test (7): 13.494, $p=0.061$

OR: Odds ratio, GA: Güven aralığı

TARTIŞMA

Bu çalışmaya katılan öğrencilerde PİK sıklığı %18.9 olarak bulunmuştur. İnternet bağımlılığı bölge, çalışma grubunun özellikleri ve kullanılan ölçme aracı gibi faktörlere bağlı olarak değişkenlik gösterebilmektedir. Dünya genelinde bildirilen internet bağımlılığı sıklığı %0.3 ila %38.0 arasında değişmektedir.²³⁻²⁶ Young İnternet Bağımlılığı Ölçeği kullanılarak yürütülen araştırmalarda ise, PİK sıklığının %4.4 ila %35.6 arasında değiştiği bildirilmektedir.^{18, 27-42}

Mevcut çalışmada, öğrencilerin interneti en sık film/video vb. izleme, sosyal medya, eğitim ve/ veya araştırma yapma amaçları ile kullandığı görülmüştür. Birçok çalışmada iletişim, sosyal medya, eğitim-araştırma ve video izleme adölesan grubun başlıca internet kullanım amaçları arasında yer almaktadır.^{16, 19, 43-45} Adölesanların interneti kullanım maksatlarının bilinmesi, onlara yönelik politikalar geliştirilirken kullanılacak araçların belirlenmesinde önemli olabilir.

Bu çalışmada sigara içen öğrencilerde PİK sıklığının anlamlı düzeyde yüksek olduğu bulunmuştur. Sağlan⁴³ ve Wang⁴⁶ da çalışmalarında benzer sonuçlar raporlamıştır. Ayrıca Doğan, sigara kullanmanın öğrencilerde internet bağımlılığı için risk faktörü olduğunu bildirmektedir.⁴⁷ Bağımlı davranışların etiyolojisini nörobiyolojik mekanizmalarla açıklayan teoriye göre, bir çeşit bağımlılığı bulunan bireyler, başka bağımlılıklara da yatkın hale gelebilmektedir.^{48, 49}

Mevcut çalışmada, gece yarısından sonra uyuyan öğrencilerde anlamlı düzeyde yüksek PİK sıklığı gözlenmiştir. Ayrıca, günlük uyku süresi ile internet bağımlılığı arasında zayıf düzeyli olumsuz ilişki saptanmıştır. İkinci ve arkadaşlarının çalışmasında da çalışmamızla benzer şekilde gece yarısından sonra uyuyan öğrencilerde internet bağımlılığının anlamlı düzeyde yüksek olduğu saptanmıştır.³⁰ Kimberly'e göre internet bağımlılarında gece internet kullanımı yaygın bir davranış şekli olup

birçok kullanıcı gece 04:00'lere kadar online kalmaktadır⁵⁰. Benzer şekilde Sayılı, yatma zamanı düzensiz olan öğrencilerde internet bağımlılığının daha yüksek oranda olduğunu saptamıştır⁴².

İnternet bağımlılarında online kalınan sürenin hep yetersiz olarak algılanması, madde bağımlılığında olduğu gibi internette de kopamama beklenen davranış şekilleridir. İnternet bağımlılarında yine diğer bağımlılıklarda olduğu gibi dürtü-kontrol mekanizması bozulmuştur ve birey süre kısıtlaması yapamaz^{5,6}. Muhtemelen bu nedenle internet bağımlılarında uykuya geçiş vakti geç saatlere kalmakta veya düzensizleşmektedir. Bu durum, çalışmalarda uykuya geçiş süresinin ertelendiği veya yatma vaktinin düzensizleştiği durumlarda, öğrencilerde internet bağımlılığının daha sık görülmesini açıklayabilir.

Bu çalışmada, ailesi ile ilişkilerini kötü olarak tanımlayan öğrencilerde PİK sıklığı anlamlı düzeyde yüksek olduğunu bulunmuştur. Literatürde de aile desteğinden yoksun veya ailesi ile ilişkileri iyi olmayan adölesanlarda internet bağımlılığı sıklığının yüksekliğine işaret eden çalışmalar mevcuttur.^{21, 32, 36, 51}

Mevcut çalışmada kendisine ait cep telefonu bulunanlarda PİK sıklığının anlamlı düzeyde yüksek olduğu gözlenmiştir. Sayılı'nın çalışmasında benzer bulgular raporlanmıştır.⁴² Türkiye'de internet kullanımının %92.0'sinin mobil şebekeler üzerinden gerçekleştiği ve son yıllarda internete bağlanmak için en sık akıllı telefonların kullanıldığı göz önüne alındığında¹², cep telefonu ile internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki saptanması beklenen bir durumdur.

Bu çalışmanın bazı kısıtlılıkları bulunmaktadır. Öncelikle çalışma bulgularının değerlendirilmesinde kesitsel tasarımın doğasından kaynaklanan olumsuzluklar göz önüne alınmalıdır. Ayrıca çalışma örneklemini, şehrin kırsal kesimlerinde öğrenim gören öğrencileri içermediğinden örneklemin temsil kabiliyeti sınırlı kalmış olabilir.

Büyük bir örneklem ile çalışılmış olması ve verilerin toplanmasında uluslararası kabul görmüş bir ölçme aracı kullanılması araştırmanın güçlü yönlerini oluşturmaktadır.

SONUÇ

Erzurum'da adölesanlar arasında internet bağımlılığı önemli boyutlardadır. Adölesanların interneti en sık kullanım amaçları göz önüne alınarak sosyal medyayı faydalı içeriğe sahip olacak şekilde geliştirmek, eğitici video sayısını ve ulaşılabilirliğini arttırmak, araştırma amaçlı kullanım sitelerinin kapsamını genişletmek ve doğru bilgiye ulaşımı kolaylaştırmak adölesan grup için fayda sağlayabilecek eylemlerdir.

Bunun için okullarda düzenli aralıklarla bilinçlendirici eğitimler, dikkat çekecek afiş ve broşürler, öğrencilerin konuya ilgisinin artırılması amaçlı yarışma ve sosyal proje gibi etkinlikler adölesanların konuya ilişkin farkındalığını artırabilir. Okullarda rehberlik faaliyetlerinin konuya yönelik daha etkin çalışması, bağımlılığı olan öğrencilerin saptanması ve profesyonel yardım için yönlendirilmelerini sağlayabilir. Ayrıca, internet bağımlılığına yönelik daha kapsamlı çalışmalar, etkili faktörlerin belirlenmesi ve internet bağımlılığını önleme konusunda müdahale çalışmaları planlanması önerilir.

Adölesan sağlığının multidisipliner bir şekilde ele alınması gerektiği bilinmektedir. İnternet bağımlılığı da dahil olmak üzere tüm bağımlılıkların altında yatan sebepleri daha iyi analiz ederek bağımlılıkları önleyebilmek, bağımlılığın olumsuz sonuçlarından adölesanları koruyabilmek, erken müdahale olanakları geliştirebilmek amaçlı adölesan sağlığı izlem protokolleri arasında yer alan psikososyal izlemin nitelikli yapılması önem arz etmektedir. Bu nedenle, birinci basamak sağlık hizmet sunucularının hizmet içi eğitimlerinde bu konunun önemi vurgulanmalıdır.

BİLDİRİMLER

Bu makale birinci yazarın “Erzurum il merkezinde öğrenim gören ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı prevalansı ve etkili faktörler” başlıklı ve 2020 tarihli tıpta uzmanlık tezinin yeniden düzenlenmesi ile oluşturulmuştur.

Bu çalışma verilerinin bir kısmı 4. Uluslararası 22. Ulusal Halk Sağlığı Kongresi’nde (çevrim içi, 13-19 Aralık 2020) sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

Çıkar Çatışması: Yazarlar arasında çıkar çatışması yoktur.

Finansal destek: Çalışmada finansal destek alınmadı, tüm giderleri tarafımızca karşılandı.

Etik Onay: Bu çalışma için, Atatürk Üniversitesi Tıp Fakültesi Klinik Araştırmalar Etik Kurulundan 13.02.2019 tarih ve 01/61 sayılı yazı ve Erzurum Valiliği İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nden 19.11.2019 tarih ve E.22914402 sayılı belge ile yazılı izinler alınmış olup Helsinki Bildirgesi’nin kriterleri göz önünde bulundurulmuştur.

Yazarlık Katkıları: Fikir: KE, VS, YS, Tasarım: KE, VS, YS, Araç gereç: KE, Veri toplama ve işleme: KE, YS, Gözetim: VS, Analiz ve yorumlama: KE, VS, YS, Literatür tarama: KE, VS, Yazma: KE, Eleştirel inceleme: VS, YS.

KAYNAKLAR

1. Nagurney A, Dong J, Mokhtarian P. Multicriteria network equilibrium modeling with variable weights for decision-making in the information age with applications to telecommuting and teleshopping. J Econ Dyn Control 2002;1629-50.
2. World Health Organization W. Public health implications of excessive use of the internet, computers, smartphones and similar electronic devices. Meeting report. 2015.
3. Teknoloji bağımlılığı [online]. Available at: <https://www.yesilay.org.tr/tr/bagimlilik/teknoloji-bagimlilik>. Accessed 21 Ağustos 2019.
4. Computer/Internet Addiction Symptoms, Causes and Effects [online]. Available at: <https://www.psychguides.com/behavioral-disorders/computer-internet-addiction/>. Accessed 1 Ekim 2019.
5. Beard KW, Wolf EM. Modification in the Proposed Diagnostic Criteria for Internet Addiction. Cyberpsychology & behavior : the impact of the Internet, multimedia and virtual reality on behavior and society 2001;4 3:377-83.
6. Ma HK. Internet addiction and antisocial internet behavior of adolescents. The Scientific World Journal 2011;11:2187-96.
7. Griffiths MD. Conceptual Issues Concerning Internet Addiction and Internet Gaming Disorder: Further Critique on Ryding and Kaye. Int J Ment Health Addict 2017.

8. Young KS. Internet Addiction: The emergence of a new clinical disorder. *Cyberpsychol Behav Soc Netw* 1996;1:237-44.
9. Gregory C. Signs, symptoms, diagnosis, and treatments for those who may be addicted to the Web on their PC or smart phone. [online]. Available at: <https://www.psycom.net/iadcriteria.html>. Accessed September 3, 2020.
10. Block JJ. Issues for DSM-V: internet addiction. *Am J Psychiatry* 2008;165:306-7.
11. Internet World Stats: Usage and population statistics [online]. Available at: <https://www.internetworldstats.com/stats.htm>. Accessed July 3, 2020.
12. Kemp S. Digital in 2020 [online]. Available at: <https://datareportal.com/reports/digital-2020-turkey>. Accessed April 3, 2020.
13. TUIK Hanehalkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması [online]. Available at: http://www.tuik.gov.tr/PreTablo.do?alt_id=1028. Accessed November 11, 2019.
14. Karaca M. İnternet gençliği: yeni bir gençlik tiplemesi denemesi. *Humanities Sciences* 2007;2(4):419-136.
15. Aksoy F. Ergenlerde internet bağımlılığı ile şema mekanizmaları ve baş etme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]: T.C. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Ana Bilim Dalı; 2016.
16. Çam HH. Adölesanlarda internet bağımlılığı prevalansı ile psikopatolojik semptomlar ve obezite arasındaki ilişkinin incelenmesi [Yüksek lisans]. Sivas: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2014.
17. İnan A. İlköğretim II. kademe ve ortaöğretim öğrencilerinde internet bağımlılığı. [Yüksek Lisans Tezi]. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı; 2010.
18. Kılınç İ. Lise öğrencilerinin siber duyarlılık, internet bağımlılığı ve sosyal değerlerinin incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Konya: T.C. Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bölümleri Enstitüsü Bilgisayar Ve Öğretim Teknolojileri Eğitimi Anabilim Dalı; 2015.
19. Bayhan V. Lise öğrencilerinde internet kullanma alışkanlığı ve internet bağımlılığı. Akademik Bilişim 11 - XIII. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri, Malatya, 2 Şubat - 4 Şubat, 2011.
20. Öner K. Lise öğrencisi ergenlerde depresyon, internet bağımlılığı ve ilişkili faktörler [Yüksek Lisans Tezi]. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı; 2015.
21. Şimşek N, Akça NK, Şimşek M. Lise öğrencilerinde umutsuzluk ve internet bağımlılığı. *TAF Prev Med Bull* 2015;14(1):7-14.
22. Bayraktar F. İnternet kullanımının ergen gelişimindeki rolü [Yüksek Lisans Tezi]. İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü; 2001.

23. Cash H, Raea CD, Steela AH, Winkler A. Internet Addiction: A Brief Summary of Research and Practice. *Curr Psychiatry Rev* 2012;8:292-8.
24. Chakraborty K, Basu D, Vijaya Kumar KG. Internet addiction: consensus, controversies, and the way ahead. *East Asian archives of psychiatry : official journal of the Hong Kong College of Psychiatrists = Dong Ya jing shen ke xue zhi : Xianggang jing shen ke yi xue yuan qi kan* 2010 Sep;20(3):123-32.
25. Yoo HJ, Cho SC, Ha J, et al. Attention deficit hyperactivity symptoms and internet addiction. *Psychiatry Clin Neurosci* 2004 Oct;58(5):487-94.
26. Leung L. Net-generation attributes and seductive properties of the internet as predictors of online activities and internet addiction. *Cyberpsychol Behav* 2004 Jun;7(3):333-48.
27. Poli R, Agrimi E. Internet addiction disorder: Prevalence in an Italian student population. *Nordic Journal of Psychiatry* 2012;66(1):55-9.
28. Gençer SL. Ortaöğretim öğrencilerinin internet bağımlılık durumlarının internet kullanım profilleri ve demografik özelliklere göre farklılıklarının incelenmesi. [Yüksek Lisans Tezi]. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi; 2011.
29. Sinkkonen H-M, Puhakka H, Meriläinen M. Internet use and addiction among Finnish Adolescents (15–19years). *Journal of Adolescence* 2014;37(2):123-31.
30. Ekinci Ö, Çelik T, Savaş N, Toros F. Association Between Internet Use and Sleep Problems in Adolescents. *Noro Psikiyatrs Ars* 2014;51(2):122-8.
31. Goel D, Subramanyam A, Kamath R. A study on the prevalence of internet addiction and its association with psychopathology in Indian adolescents. *Indian Journal of Psychiatry* 2013;55(2):140.
32. Ahmadi K, Saghafi A. Psychosocial profile of Iranian adolescents' Internet addiction. *Cyberpsychol Behav Soc Netw* 2013;16(7):543-8.
33. Stavropoulos V, Alexandraki K, Motti-Stefanidi F. Recognizing internet addiction: prevalence and relationship to academic achievement in adolescents enrolled in urban and rural Greek high schools. *Journal of adolescence* 2013;36(3):565-76.
34. Adiele I, Olatokun W. Prevalence and determinants of Internet addiction among adolescents. *Computers in Human Behavior* 2014;31:100-10.
35. Wu X-S, Zhang Z-H, Zhao F, et al. Prevalence of Internet addiction and its association with social support and other related factors among adolescents in China. *Journal of Adolescence* 2016;52:103-11.
36. Işık I, Ergün G. Determining the relation between Turkish middle-school students' internet addiction and perceived social support from family. *The Turkish Journal on Addictions* 2018;5(3):527-42.
37. Reşisz S, Sikora I. Internet Addiction in Adolescents. *Practice and Theory in Systems of Education* 2016;11.
38. Budak C. Ortaokul öğrencilerinde internet bağımlılığı, obezite prevalansı ve fiziksel aktivite katılım düzeylerinin incelenmesi. Muğla: Sıtkı Koçman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2016.

39. Bhatia M, Rajpoot M, Dwivedi V. Pattern of internet addiction among adolescent school students of a North Indian city. *Int J Community Med Public Health* 2016;3:2459-63.
40. Fariz S. Lise öğrencilerinin internet bağımlılık düzeylerinin sosyal destek ve akademik başarı açısından incelenmesi [Yüksek Lisans Tezi]. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı; 2017.
41. Arthanari S, Khalique N, Ansari MA, Faizi N. Prevalence & determinants of Internet Addiction among Indian adolescents. *Indian Journal of Community Health* 2017;29:89-95.
42. Sayılı U. İstanbul ili Silivri ilçesi lise öğrencilerinde internet bağımlılığı düzeyinin ve ilişkili faktörlerin değerlendirilmesi [Uzmanlık Tezi]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı; 2019.
43. Sağlan R. Adölesanlarda İnternet Bağımlılığı Ve Sosyal Fobi Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi. Eskişehir: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Tıp Fakültesi; 2019.
44. Cao H, Sun Y, Wan Y, Hao J, Tao F. Problematic Internet use in Chinese adolescents and its relation to psychosomatic symptoms and life satisfaction. *BMC public health* 2011;11(1):802.
45. Durkee T, Kaess M, Carli V, et al. Prevalence of pathological internet use among adolescents in Europe: demographic and social factors. *Addiction* 2012;107(12):2210-22.
46. Wang H, Zhou X, Lu C, Wu J, Deng X, Hong L. Problematic Internet use in high school students in Guangdong Province, China. *PloS one* 2011;6(5).
47. Doğan A. İnternet bağımlılığı yaygınlığı [Yüksek Lisans Tezi]. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü aile eğitimi ve danışmanlığı anabilim dalı; 2013.
48. Shaw M, Black D. Internet addiction: Definition, assessment, epidemiology and clinical management. *CNS drugs* 2008;22:353-65.
49. Pallanti S, Bernardi S, Quercioli L. The Shorter PROMIS Questionnaire and the Internet Addiction Scale in the Assessment of Multiple Addictions in a High-School Population: Prevalence and Related Disability. *CNS spectrums* 2007;11:966-74.
50. Kimberly SY. Internet addiction: A new clinical phenomenon and its consequences. *American Behavioral Scientist* 2004; 48(4): 402-15.
51. Wu CST, Wong HT, Yu KF, et al. Parenting approaches, family functionality, and internet addiction among Hong Kong adolescents. *BMC pediatrics* 2016;16(1):130.